

La il·lusió occitana

August Rafanell,
La il·lusió occitana.
La llengua dels catalans,
entre Espanya i França,
Editorial Quaderns Crema,
Barcelona 2006.

Ha tingut bastant ressò mediàtic, i amb raó, aquesta obra d'August Rafanell (Barcelona, 1963), professor d'història de la llengua catalana a la Universitat de Girona. En efecte, es tracta d'una obra molt extensa, repartida en dos volums, amb un total de 1544 pàgines. No consta que sigui una tesi doctoral, però podria ben bé ser-ho, atesa la gran erudició que l'autor hi mostra. Ve a representar la història de la construcció d'uns mapes, físics i mentals, que pretenien adscriure el català a un espai superior, entre Espanya i França.

La manera com el doctor Rafanell exposa aquesta complicada història és molt àgil i amena i fa que el lector repassi tot de noms i fets del passat, especialment des de la Renaixença. A més, hi sovintegen les

il·lustracions, ben triades. Val a dir que, pel que fa al llenguatge, l'autor es permet, legítimament, la llibertat d'usar una sèrie de grafies que no coincideixen amb les establertes actualment per l'autoritat acadèmica però que gaudeixen de sòlids fonaments filològics. En aquest sentit, destacariem l'ús del guionet a la manera fabriana, que tants avantatges té amb vista a la correcta pronúncia i a la claredat del text.

Heus ací els capítols en què s'articula l'obra, després de la llista de «Sigles i abreviatures», dels «Agraïments», d'unes «Consideracions liminars» i de la «Introducció: Vides paral·leles»: «1893-1914: Separació per poders», «1914-1919: Entre Espanya i França», «1919-1930: El català d'Oc», «1930-1934: La il·lusió occitana» i «1934: Any

zero». L'obra es completa amb un «Epíleg» de Robert Lafont, amb les «Notes» al capdavant de cada volum i amb un «Índex onomàstic» final.

Aquesta obra del professor Rafanell, doncs, ofereix molta documentació, que s'agraeix, però el lector segurament agrairia també que acabés amb unes conclusions o amb un resum que concretessin les innombrables dades ofertes al llarg del text. Potser el mateix autor trobarà l'ocasió de fer-ho en un altre lloc. De moment, disposem d'una important recerca sobre un aspecte singular de la història de la nostra llengua. ◆

JOSEP RUAIX I VINYET

La llengua que ens va parir

Jordi Solé i Camardons,
La llengua que ens va parir,
Editorial Dux,
Barcelona 2007.

segur!, de la «taquilla» se n'hagi de dir *guixeta* i que un vulgar criteri mercantilista imposi un descarat canvi de significat al mot *xampany* i n'haguem de dir *cava*. ¿És que la llengua espanyola ha renunciat a dir *coñac* pel sol fet que en les etiquetes no hi puguin escriure aquest mot? I el que fa més lleig és que tot un IEC ho sancioni en el seu diccionari.

Havia de fer aquest preàmbul per a apel·lar a la *consciència lingüística*. Si fóssim una realitat sociopolítica consolidada, amb una llengua universalment acceptada, s'haurien produït aquestes situacions? Solé i Camardons, des de les primeres pàgines, s'encarrega de definir-nos aquest concepte a partir del *Diccionari de sociolingüística* (p. 79):

Consciència lingüística:

Conjunt d'elaboracions mentals, expresses i documentades o implícites i larvades, amb què una comunitat lingüística es percep com a singularitzada per la llengua que fa servir i vinculada o oposada, d'acord amb els contextos, a les llengües i comunitats de l'entorn. Abasta, doncs, les formes de pensament, les creences, les motivacions i les actituds que configuren uns valors simbòlics per a un determinat grup lingüístic.

Però aquestes elaboracions mentals, motivacions i actituds han anat variant al llarg dels segles i s'han anat acomodant a les diverses situacions sociopolítiques que ens han portat fins ara mateix i que expliquen el confusionisme suara comentat. En cada època el discurs sobre el nostre idioma ha patit detractors i apologistes, segons el temps i les circumstàncies. Dels detractors no calia parlar-ne (fàcilment sempre s'ha endevinat de quin peu coixegen), però dels apologistes sí que en sabem coses, bé que sovint fragmentàriament. Solé i Camardons, des de la seva solvència de sociolingüista expert, ens els serveix ordenadament i pedagògicament i en destaca aspectes que, a mi mateix, m'ha plagut molt de descobrir en aquesta obra. Podia intuir prou clarament, per exemple, quina era la consciència lingüística de Carles Riba, de Ferran Soldevila i de Joan Fuster o, com a contraexemple *minimitzador*, la de J. Vicens Vives. Però m'ha resultat reveladora l'anàlisi que fa d'Yxart i de Casas-Carbó. En aquest temps de globalització relativitzadora de tot, que tot és *light* i bonic, també m'ha semblat oportú que mai *redescobrir* autors intencionadament ignorats per les nostres «autoritats» culturals, com mossèn Armengou o Carles M. Espinalt.

Que hom llegeixi, rumii i practiqui l'exercici de la *màquina del temps* que Solé i Camardons proposa al final del seu llibre. Què pensarien de la situació actual els autors que, des dels temps més remots, van lluitar per aquesta llengua que avui encara parlem? Què en dirien? Trobarien que han tingut uns dignes successors? Permeteu-me que acabi amb unes paraules del sociolingüista, en justificar el perquè del títol d'aquest llibre (p. 128):

I mostrem la importància del mot Seny i el mal que ha fet la distorsió i falsificació del seu significat fent una denúncia del discurs de Vicens Vives i sobretot de la influència nefasta en bona part dels nostres dirigents dels darrers quaranta anys. La ideologia del vicensvivism liquidadora d'una visió nacional catalana serena i desacomplexada és evident en gairebé tota la fornada de dirigents polítics catalans del transfranquisme, des dels comunistes fins a Jordi Pujol, i en gran part de la intel·lectualitat nostrada de tots aquests anys que ens ha conduït a la derrota de l'Estatut.

La dita fa: *La llengua no té ossos, però en trenca de molt grossos*. I si Solé i Camardons tingués raó? ◆

VÍCTOR PALLÀS